

Eerstbeschrijving:

Günther, Albert (1866): *Catalogue of the fishes in the British Museum VI. Catalogue of the Physostomi, containing the families Salmonidae, Percopsidae, Galaxidae, Mormyridae, Gymnarchidae, Esocidae, Umbridae, Scombresocidae, Cyprinodontidae, in the collection of the British Museum.* London, Order of the Trustees. xv + 368 pp. [Beschrijving op pag. 327-328].

Herbeschrijving: Huber, Jean Henri (1991): Revue des espèces de *Rivulus* de Guyane française, avec descriptions de *Rivulus cladophorus* n. sp. et de *R. igneus* n. sp., et nouvelles descriptions de *R. urophthalmus* Günther et de *R. micropus* Steindachner. *Revue française d'Aquariologie Herpetologie*, 18(3): 65-74. [Herbeschrijving op pag.67]

Type lokaliteit:

'Para', het tegenwoordige Belém, op de oostoever van de monding van de rivier de Amazone en de rio Tocantins, in noordelijk Brazilië.

Het type materiaal, oorspronkelijk 4 exemplaren, ligt in het Brits Museum in London. Huber (1991) bestempelde BMNH 1851.12.26:16 (♂) tot lectotype en BMNH 1851.12.26: 17 & 18 (2 ♀♀) tot paralectotypen.

Opmerkingen:

De Duitser Albert Günther, die de viscollectie beschreef voor het Brits Museum -omdat er geen Engelsman te vinden was die aan deze toen weinig populaire diergroep wilde werken!- trof in de collectie een viertal exemplaren aan, die waren verzameld door ene Stevens in 1851. Hij dacht alleen mannetjes te hebben, maar had wel degelijk zowel mannen als vrouwen, gezien ook de naam die hij deze soort gaf, gebaseerd op de oogvlek op de staartbasis van vrouwtjes en jonge dieren.

In de loop van de jaren zijn er vele populaties uit noordelijk Zuid-Amerika in de hobby onder de naam *R. urophthalmus* geïntroduceerd: Amapa in Brazilië, Fort Diamant en Kourou b.v. in Frans Guyana, Suriname, Guyana en zelfs Venezuela.

Volgens Huber (1991 & 1992) is echter van mening dat het verspreidingsgebied beperkt is tot het stroomgebied van de beneden Amazone Rivier in noordelijk Brazilië.

Synoniemen:

Rivulus poeyi Steindachner, 1876; synoniem volgens Garman (1895). Type lokaliteit: 'kanalen in de stad Para'.

Rivulus urophthalmus var. *aurata* Schreitmüller, 1928. Type lokaliteit: Maharankao, vermoedelijk het huidige Maranhao in noordelijk Brazilië.

Systematiek:

Orde	:	Cyprinodontiformes	Berg, 1940
Onderorde	:	Aplocheiloidei	Bleeker, 1860
Familie	:	Rivulidae	Myers, 1925
Tribus	:	Rivulini	Myers, 1925
Genus	:	<i>Rivulus</i>	Poey, 1860
Subgenus	:	<i>Oditichthys</i>	Huber, 1999
Species	:	<i>urophthalmus</i>	Günther, 1866

Engelse naam:

Taileye rivulus

Grootte:

Het grootste exemplaar uit de type serie heeft een lichaamslengte van 3.7 cm, en 5.0 cm met de staart erbij. Huber (1992) geeft een maximale lengte aan van 7 cm. Vrouwtjes doen hierbij niet onder voor de mannetjes.

Morfologische en meristische gegevens:

Aantal vinstralen in de rugvin, D=7-9; aantal vinstralen in de aarsvin, A=11-14. Op het lichaam zitten 37-42 schubben geteld in de lengte in 9-11 rijen.

Kopbeschubbing van het E-type.

Chromosomen:

N=23; A=44 van een aquariumpopulatie van onbekende origine, volgens Scheel (1972).

Beschrijving:

Rivulus urophthalmus is een redelijk robuust gebouwde vis in vergelijking met andere soorten binnen het genus, met een ronde snuit en afgeronde vinnen. De ver naar achteren geplaatste rugvin begint boven de laatste vinstralen van de aarsvin (D/A=1/13-14).

Kop en rug zijn bruin van kleur. Het lichaam is licht blauw, met 7-8 aaneengesloten lengterijen van rode stippen. De buik is lichter, van bijna wit tot bleek groenig of blauw van kleur. Op de zijkanten van de kop en de kieuwdeksel is een orgelmatig patroon van donkere vlekken aanwezig.

Het onderste deel van de kleine rugvin is lichtblauw met een aantal bruinrode vlekken; het bovenste deel is lichtgeel. De aarsvin is grotendeels geel met een lichtblauwe basis, en enkele rode stippen en vlekken op vooral het achterste deel. De staartvin is lichtblauw tot lichtgroen met een onregelmatig patroon van rode of bruinrode vlekken; het bovenste deel is geel van kleur. De kleine buikvinnen zijn eveneens lichtblauw en geel met enkele bruinrode vlekken, en de borstvinnen zijn transparant oranje van kleur.

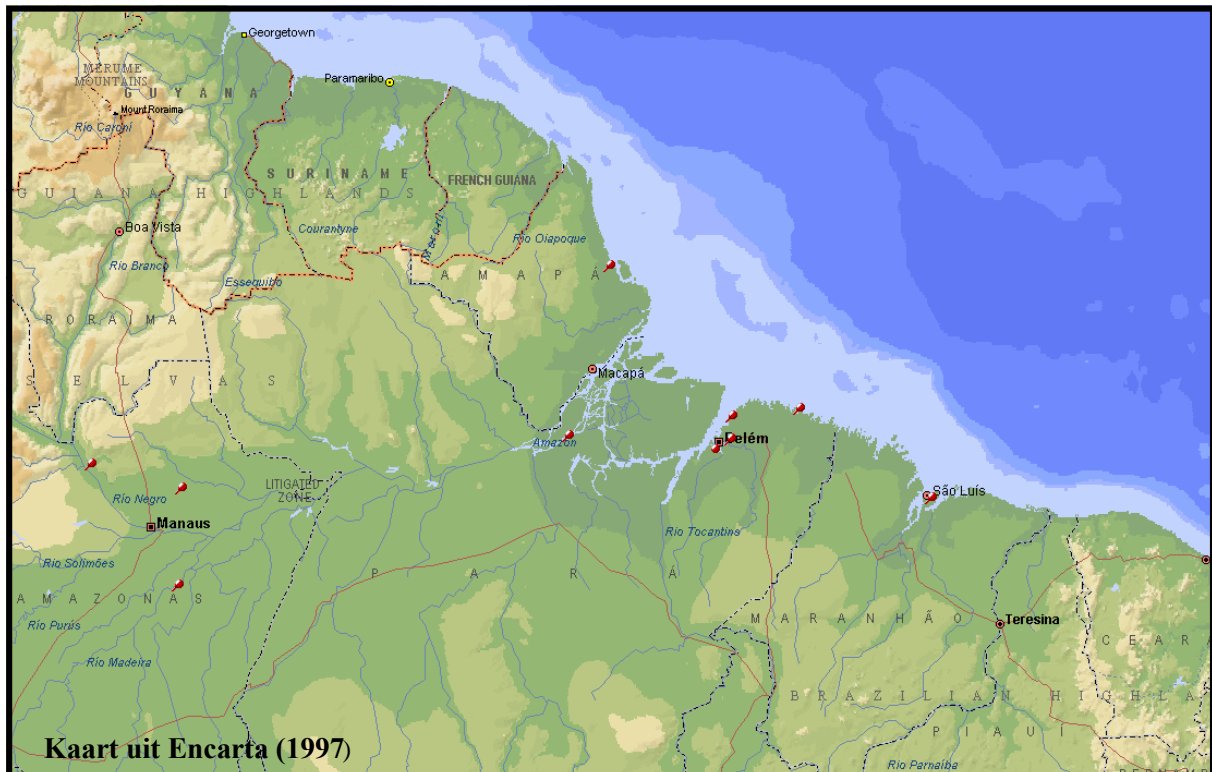
Volgens Huber (1992) zijn er ook blauwe kleurvormen, en kan het geel in de vinnen variëren naar groen en oranje. Ook beschrijft hij een geelwitte submarginale band en een donkere zoom in de ongepaarde vinnen, die ik echter op geen enkele vis of foto kan terug vinden.

Verspreiding en habitat:

Volgens Huber (1992) is de verspreiding van de echte *R. urophthalmus* dus beperkt tot het benedenstroomgebied van de Amazone, waar deze tesamen met de rio Tocantins in de Atlantische Oceaan uitmondt. De meest westelijke vindplaats zou Gurupa zijn, wat ca. 350 km ten westen van Belém, de type lokaliteit, ligt. Als meest oostelijke vindplaats noemt Huber het ca. 500 km ten oosten van Belém gelegen São Luis. Ook zijn er inmiddels populaties bekend meer landinwaarts gelegen, tot bij Manaus toe.

In Frans Guyana wordt de soort dan vervangen door *R. lungi* Berkenkamp, 1984, die hier zeer sterk op lijkt, maar die volgens Berkenkamp & Etzel niet te kruisen is met *R. urophthalmus* en meer westelijke populaties uit Suriname. Uit Venezuela kennen we de hier eveneens sterk op gelijkende *R. deltaphilus* Seegers, 1983, en uit het binnenland de hier eveneens sterk op gelijkende *R. rubrolineatus* Fels & De Rham, 1981. Waar de grenzen tussen de verschillende soorten liggen? Als je aan een barrière denkt, dan komt voor mij de Amazone rivier, die 32 km breed is aan de monding, in aanmerking, maar die is dat dus blijkbaar niet. Andere geografische barrières zie ik niet. Of zou het toch gewoon allemaal één soort zijn met een enorm verspreidingsgebied, en diverse regionale verschillen.

R. urophthalmus wordt in een grote variatie van meer open wateren. Zelden kom je ze tegen in kreken en poelen onder een dicht bladerdek. Moerassen, plassen, sloten en kanalen in

savanne-achtig terrein en in bewoonde gebieden, vaak zelfs fors vervuild, zijn hun voorkeursbiotoop. Bij voorkeur houden ze zich hier op in de ondiepere delen van deze wateren, en vluchten bij verstoring snel in de randvegetatie.

Kweek en verzorging:

Een aquarium van 10-15 liter voor een koppel of een trio voldoet. De waterstand niet te hoog: 10-15 cm. Veel planten en/of moppen, turf of bladeren (beuk, eik) als schuilgelegenheid, want ze kunnen behoorlijk agressief zijn. Aan de watersamenstelling stellen ze geen hoge eisen, maar licht zuur verdient de voorkeur. Met turf en/of bladeren lukt dat vanzelf. Watertemperaturen van 22-28° C komen overeen met hun natuurlijke omgeving. Goed voeren met grotere waterinsekten, watervlooien, maar ook fruitvliegen en bladluizen b.v. op het wateroppervlak.

Eieren worden afgezet in fijnbladige planten of in de mop. Mannen en vrouwen een tijdje scheiden heeft meestal tot gevolg dat er sneller een serie eieren kunnen worden uitgezocht. Eieren bewaren in water, waar ze na ongeveer twee weken uitkomen. De jongen eten onmiddellijk pas uitgekomen pekelkreeftjes, en kunnen al snel over op voer uit de sloot. Regelmatig water verversen is noodzakelijk om ze goed aan het groeien te houden. Na 5-6 maanden zijn kleuren ze weer volledig uit, en beginnen ze weer aan de volgende generatie te denken.

Literatuur:

Huber, J.H. (1992): *Review of Rivulus. Ecobiogeography—relationships*. Paris, Cybium. 572 pp + 14 maps

Huber, J.H. : *Rivulus urophthalmus*. In Killi-data. www.killi-data.org

Foto en tekst: Tonnie Woeltjes.

Import mannetje van een zending die uit Belém zou komen